

Književna poročila.

Dr. Hugo Hoegel: Die Einteilung der Verbrecher in Klassen. Leipzig, Wilhelm Engelmann, 1908.

Moderna kriminalistična šola je slednjič vendar izzvala tudi literarni odpor. Profesorja Birkmeyer (Monakovo) in Nagler (Basel) sta se lotila velikega podjetja; izdajata »Kritische Beiträge zur Strafrechtsreform« strogo v duhu klasične šole. Izmed avstrijskih pisateljev je v klasični šoli Hoegel (dunajski višji državni pravdnik) nedvomno na najsrajnejšem levem krilu. V oznanjeni knjigi, ki tvori drugi zvezek »kritičnih doneskov«, zbral je pod gorenjim naslovom v eno celoto 4, odnosno s samostojnim »uvodom« vred 5 razprav, ki so bile deloma že drugje natisnjene. V »uvodu« dokazuje s statistiko, da se za Avstrijo ne sme sklepati naraščanja kaznivosti, osobito ne glede deliktov in dobičkaželnosti. Pač pa kaže medsebojna primerjava števil obsojencev, ki so že predkaznovani ali prvokrat kaznovani, da število že kaznovanih raste, število prvokaznovanih pada. Ta pojav smatra pisatelj za dokaz, — da se preveč kaznuje in da so gotovi ljudski sloji, ki nimajo več prilike grešiti zoper kazenski zakon, že prenasajeni s predkaznovanci. Vse to pa še nikakor ne opravičuje mnenja, da stoji današnji kazenski zakon pred razsulom. —

Pod zaglavjem: »Razločevanje kaznivih po njihovem mišljenju« pravi pisatelj, da pride pri kaznivem dejanju pred vsem v poštve le-tega narava in teža, torej načelo generalne prevencije, glede storilca pa špecialna prevencija. Sodnik pa mora brezdvomno pričeti svoje delo pri dejanju, ne pri osebi; saj generalna prevencija vpliva tudi kakor specialna. Pisatelj dokazuje iz okolnosti, katere je za razloge pri odmeri kazni upoštevati, da se ozira tudi naš zastareli kazenski zakon na osebo storilčovo, prav kakor na storjeno dejanje, in zahteva, da ostane tudi v prihodnjem kazenskem zakonu zakonita uvedba razlogov, vpoštevalnih pri odmeri kazni, vendar odklanja mnenje, da bi se takim razlogom pripisovala nekaka matematična vrednost. »Pravica izredne milosti« je neumestna; ravno tako zistem nemškega kazenskega zakonika, da se storilcu priznajo »olajševalne okolnosti«. Pravo bi bilo le, da bi se kazenski nastavki ustanovili tako razdaljno, da bi se dalo i najlažje slučaje kršitve zakona v stavku kaznovati. Osobito naj bi veljalo to za izbero kazenskega sredstva v veliko večji meri, ko doslej.

Pisatelj razpravlja potem še vprašanje o povratnosti, o hudodelcih iz navade in o nepoboljšljivcih, ter pride do zaključka, da se v konkretnem slučaju ne da zlepa ustanoviti, kdaj je nastopila — navada, ali, od kdaj naprej je hudodelec — nepoboljšljiv. Zatorej ne kaže drugega, nego da se pusti v veljavi edino le pojem »povratka« za merilo kaznivosti; le na tej podlagi naj kazenski zakonik grozi progresivno z rastočim številom povratkov višje kazni. —

V tretjem poglavju piše o »mladostnikih«. Čisto napačno je ustanavljati nekaj poseben kazenski zakonik za mladostnike; saj ti niso iz

nikake druge snovi, nego njihovi starejši vrstniki. V zadnjih letih se je izcimil naravnost paroksizem oskrbovalstva (Fürsorgeparoxismus), ki »oskrbovalca — skoraj — zaduši!« — Največ mladostnikov, ki so postali kaznivi, niti ne potrebuje prisilne vzgoje od strani države, razen ako jim preti nravnostni pogin. Zato naj se uvede nepogojni odpust kazni za najlažje slučaje kršitve zakona sicer neoporečenih mladostnikov. Uvedbe pogojnega odpusta kazni ni priporočati, ker kaže statistika, da pogojna obsodba in pogojni odpust kazni le pospešujeta povratnost. Vprašanje rehabilitacije za Hoegla nima pomena, ker je sploh proti temu, da bi se s kaznijo združile tudi kake častne posledice kazni. Odločno pa je za to, da naj se obravnave zoper mladostnike vrše ob izključeni javnosti, in pa, da naj mladostniki kazen na prostosti le v samotnem zaporu prebijejo.

Četrto poglavje »nauk o rojenem hudodelcu« pobija Lombrosovo teorijo, ki je itak že splošno odklonjena. Zadnje poglavje je »skupina manjvrednežev«. Hoegel se protivi vednim poskusom psihijatrije, uvesti ta pojem tudi v praktično kazensko pravo; saj psihijatri še danes ne morejo dokazati »moral insanity« s patologično-anatomičnega stališča. Vsi izrazi, ki se uvajajo za ta pojem, kakor moralična slaboumnost ali anaestezija ali defektuoznost, etična imbecilnost, itd., niso nič drugega, nego neplodni poskusi stremjenja psihijatrov, spraviti čisto naravne, od posebne narave človeka odvisne pojave v vzročno zvezo z duševnimi boleznimi. To pa ne gre, da bi si smeli gotovi deklasirani hudodelci osigurati privilegirani način kazni, ko se proglase ali sami ali po svojih sorodnikih za — manjvredneže. Takisto nedopustno je, da bi dobivali hudodelci, ki krše zakon iz navade ali obrtoma, kakor manjvredneži privilegij, da polnijo norišnice. Ostane le ena rešitev tega perečega vprašanja: kazenski stavki naj se prilagodijo tudi kazenskim činom takih manjvrednežev, za katere je naš stari kazenski zakonik v svoji naivnosti pač pravo zadel, ko je ustanovil za olajševalno okolnost pri izmeri kazni, »ako je storilec slabe pameti«. *Dr. M. D.*

Dr. Joh. Georg Gmelin: Zur Psychologie der Aussage. II. Auflage. Mit einem Anhang über die gesetzliche Beseitigung des Zeugeneides. — Hannover, Helwing, 1909.

Ali se sme staviti namesto nesistematično izbranih osebnih izkustev glede problema psihologije izpovedbe — kaj pozitivnega? To vprašanje si je zastavil pisatelj, višji sodni svetnik v Stuttgartu, v prvem delu knjige. Dokaj obširna analiza izpovedbenih elementov — zaznava, zapamtenje, spomin, reprodukcija — ne nudi ničesar novega. Mestoma polemizuje z Williamom Sternom, bolj ali manj srečno. Po pravici obsoja ostro metodo zaslišavanja na podstavi vprašanj in predočitev, tako da priča niti ne pride dobro do besede (»durchgehende Methode«). Prav posebno zahteva, da se zaslišuje kolikor možno kmalu po zaznavi, in sicer takoj pod prisego, češ »da se pride v okom sugestijam«. Poznejšnja prisega ne velja, kajti samo napenjanje spomina ga še ne pripravi do pravilne funkcije. Ob zaključku tega poglavja namiguje pisatelj, da so imeli naši predniki najbrže le prav, ko so zahtevali praviloma za dokaz po dve priči, vendar uvodoma stavljeno

vprašanje potrjuje, češ kadar bode vse, kar priče izpovedujejo, po pravilih psihologije skrbno urejeno in preskušeno, onda se vrednost pričevanj ne bo zmanjšala, marveč povečala.

Drugo poglavje — »dodatek« to pač ni, ker je daljši od prvega glavnega dela — končuje z zahtevo: Proč s prisego! Zahteva sicer ni nič novega (glej Kaden: *Der Eid und das Recht auf Wahrheit*, Berlin 1895), pač pa je snov za to vprašanje prav lepo zbrana in predelana. Tudi za Nemško, ki ne pozna konfesionalne prisige v našem zmislu (nič križa in sveč ali tore, dvigne se samo desnica kvišku), velja, da ima prisega poleg svetnega elementa tudi še verski element (konec formule se glasi: »so wahr mir Gott helfe!«). To pa ni opravičeno: v kulturnih državah moral bi vsak državljani že samo iz socialno-etičnih ozirov služiti po svoji najboljši vesti in vednosti izvedbi resnice in tako podpirati skupnost v proseh prosvete. Zato proročuje pisatelj, da emancipacija od prisige priče ne izostane dolgo za — civilnim zakonom. Že danes je pa državi odrekati pravico, da bi smela verski moment v prisegi izrabljati v državne svrhe t. j. k prisegi siliti. To je proti svobodi vesti. Torej boj ne samo zoper pojavljajoče se stremljenje po rekonfesionalizovanju prisige, ampak tudi zoper prisego sploh! Namesto nje naj stopi vzgoja državljana k resnicoljubnosti.

Vsa pisateljeva izvajanja — v tem oznanilu knjige sem mogel navesti le najvažnejše misli — so pač dokument časa. Druga pa je, ali bi se mogli praktiki zadovoljiti z odpravo prisige. Človek je in ostane človek; zato bi bila po mojih mislih odprava prisige za pravosodje pravcata — katastrofa.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1909.

— (Osebnosti.) Imenovani so: predsednik okrožnega sodišča v Celju A. pl. Wurmser in podpredsednik dež. sodišča v Gradcu W. vit. Karnitschnigg za dvorna svetnika na dosedanjih službenih mestih; tit. viš. dež. sodišča svetnika Fr. Andolšek v Ljubljani in A. Liebisch v Mariboru za viš. dež. sodišča svetnika na dosedanjih službenih mestih; dež. sod. svetniki: dr. M. Travner v Ljubljani, K. Nadamlenzki in L. Prettner v Celovcu, dr. G. Wokaun in dr. J. Fraidl v Mariboru za viš. dež. sodišča svetnike na dosedanjih službenih mestih; okr. sodnika J. Sterger in A. Kokol v Mariboru za dež. sod. svetnika na dosedanjih službenih mestih; sodnik viš. dež. sodišča graškega dr. M. Dolenc in sodnik dr. Fr. Pompe v Krškem za okr. sodnika na dosedanjih mestih. — Odvetnika sta postala dr. A. Bratkovič v Slov. Gradcu in dr. K. Sturm v Črnomlju. — Umrli je dne 23. pr. m. odvetnik dr. I. M. Hribar v Ljubljani.